

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-529-7-11>

DIGITALIZATION OF FINANCE AND HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСІВ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Вплив цифрових фінансів на розвиток людського капіталу може бути проаналізований у декількох площинах; по-перше, у контексті економічних ефектів використання цифрових фінансових технологій у різних сферах. Так, аналіз ОЕСР [1] доводить, що цифровізація фінансового сектора істотно впливає на продуктивність, особливо у галузях, що представляють третинний сектор. Механізм такого впливу досить складний і загалом непрямий. Цифрові фінансові технології, зумовлюючи зниження кредитних обмежень та покращуючи кредитний розподіл, впливають на гармонізацію конкурентних ринкових умов. Заходи, спрямовані на підтримку цифрової інфраструктури, заохочення конкуренції у сфері комунікацій, сприяння фінансовим інноваціям та стимулювання формування цифрових навичок високого рівня можуть підтримувати та посилювати зростання продуктивності, створювати сприятливий для розвитку бізнес-талентів соціоінституційний клімат. Діджиталізація фінансів, таким чином, розглядається сьогодні як наріжна складова створення відповідного інноваційно сприятливого середовища.

Водночас в різних інституційних умовах ця картина може істотно змінюватися, перетворюючи цифрові фінанси з механізму розвитку людського капіталу на глибинну перешкоду через опортуністичну поведінку фінансових установ, стимулювання фінансово-орієнтованих патернів поведінки у споживачів фінансових послуг, несумісних з перспективами створення соціоінституційного середовища для інновацій.

Дослідження впровадження цифрового кредиту в країнах, що розвиваються, доводять істотну амбівалентність цього процесу. Цифровий кредит як органічна, а в деяких країнах – авангардна складова цифрового банкінгу функціонує в різних фінансово-інституційних середовищах, по-різному регулюється, має неоднакову ефективність.

Об'єднує різні варіанти цифрового кредиту головна мета його реалізації – фінансова інклюзія та споживання. Ретельно проаналізувавши досвід цифрового кредитування у країнах, що розвиваються (країнах Африки, Південно-Східної Азії), та приділивши особливу увагу українському фінансово-інституційному середовищу, сьогодні можна зробити висновок, що цифрове кредитування – це ризиковий вид цифрових фінансових операцій, що достатньо активно розвивається, отримуючи підтримку світових економічних і фінансових еліт, демонструючи при цьому свою явну пріоритетність перед іншими складовими цифрового розвитку.

Формальна ціль активно впроваджуваного сьогодні цифрового кредитування – активізація фінансової інклюзії для зростання добробуту. Однак, дослідження фахівців CEPR показують істотну суперечливість цифрового кредитування і доводять попередні прогнози, що були опубліковані автором у 2017 році [2], – цифровий кредит не впливає позитивним чином на добробут домогосподарств, не стимулює соціальної усталеності та соціальної мобільності, навпаки, може вкорінювати проблему нерівності. Цифровий кредит на сьогодні не має ніякого відношення до створення умов для інвестиційного процесу та істотного покращення добробуту, водночас він йде рука об руку зі споживанням, розвивається на його основі; цифровий кредит цікавий саме як механізм зростання споживання.

Споживаючи в кредит, активно беручи участь у цифровому кредитуванні, зростання кредитної заборгованості, погіршення добробуту домогосподарств впритул до виключення із раціону продуктів першої необхідності в різні роки відчували жителі Танзанії та Кенії [3], у боргову пастку попадали жителі Малаві [4] та інших африканських країн, перед борговою кризою домогосподарств внаслідок цифрового кредитування опинявся Китай [3]. У тій чи іншій мірі негативні наслідки активного втручання цифрових фінансів в звичайне буття споживачів відчували багато осіб, що з ними стикнулися. Очевидно, що у відсутності відповідних фінансово-інституційних механізмів захисту споживачів фінансових послуг, довгострокове розбалансування соціоінституційного середовища внаслідок активізації цифрового кредитування неминуче.

Для забезпечення усталеного соціоінституційного середовища, вирішення завдання збереження та зростання людського капіталу необхідним є усвідомлення дії інститутів як усталених структур, що створюють каркас економічних систем шляхом визначення меж адекватної економічної взаємодії через встановлення формальних і неформальних правил гри у суспільстві; а також умов актуального цифрового переходу, у тому числі у сфері фінансів. Сьогодні цей напрямок досліджень актуалізується як в теоретико-методологічному

контексті, так і у науково-практичному. Фінансово-інституційний розвиток, процеси цифровізації фінансів та їх вплив на розвиток людського капіталу в таких країнах, як Швейцарія, Сінгапур, Данія, Китай мають бути ретельно дослідженими для виявлення шляхів фінансово-інституційного розвитку української економіки у контексті збереження та залучення людського капіталу.

Література:

1. Bontadini F., Filippucci F., Jona-Lasinio C., Nicoletti G., Saia A. Digitalisation of financial services, access to finance and aggregate economic performance. *OECD Economics Department Working Paper*. 2024. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/08/digitalisation-of-financial-services-access-to-finance-and-aggregate-economic-performance_86d37dc7/10c7e583-en.pdf
2. Корнівська В. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 254-261.
3. Корнівська В. Цифрові трансформації: ризики класнтоорієнтованих фінансів. *Проблеми економіки*. 2022. № 3. С. 156-163.
4. Brailovskaya V. Pascaline Dupas Jonathan Robinson. Is Digital Credit Filling a Hole or Digging a Hole? Evidence from Malawi. 29 Dec 2021. URL: <https://cepr.org/publications/dp16848>